

นวัตกรรม

ทางการเมืองไทยยุคหลังรัฐธรรมนูญ 2560 จากการครอบงำสู่ความเปลี่ยนแปลง

พระปัญญา สິงาม^{1*} พระสุรสิทธิ์ มหาบุญโญ (เกิดสวัสดิ์)²

พระมหาวุฒิชัย วุฑฒิชโย (นิลถาวรกุล)³

รับบทความ: 7 กุมภาพันธ์ 2569 แก้ไขบทความ: 4 มีนาคม 2569 ตอบรับบทความ: 9 มีนาคม 2569

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการทางการเมืองและนวัตกรรมทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2560–2568 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การเมืองไทยเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญและโอกาสทางเลือกใหม่ การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่ (1) การเมืองภาคประชาชน ซึ่งสะท้อนผ่านการเคลื่อนไหวของเยาวชนและประชาชนทั่วไป (2) นวัตกรรมด้านพรรคการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะการเกิดขึ้นและบทบาทของพรรคการเมืองรุ่นใหม่ เช่น พรรคอนาคตใหม่และพรรคก้าวไกล (3) ความก้าวหน้าในประเด็นสิทธิและความเท่าเทียม อาทิ ความพยายามในการผลักดันกฎหมายสมรสเท่าเทียม สิทธิสตรี และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และ (4) การสื่อสารทางการเมืองและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการหาเสียงเลือกตั้งและการเคลื่อนไหวทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า แม้ประเทศไทยจะยังคงเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างทางการเมือง เช่น อำนาจของกลไกตามรัฐธรรมนูญและสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง รวมถึงการใช้กฎหมายเพื่อควบคุมหรือจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก แต่นวัตกรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นยังคงสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของภาคประชาชนและพรรคการเมืองร่วมสมัยในการผลักดันประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน และความเท่าเทียมให้เข้าสู่กระแสหลักของการเมืองไทย บทความนี้จึงสะท้อนว่า การเมืองไทยในช่วงทศวรรษดังกล่าวอยู่ในสภาวะของ “การเมืองช่วงเปลี่ยนผ่าน” ที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ โดยทิศทางในอนาคตจะขึ้นอยู่กับพลวัตระหว่างอำนาจรัฐกับพลังประชาชนในการสร้างการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางการเมือง พลวัตทางการเมือง การเมืองไทยร่วมสมัย

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ระยอง

* อีเมล: Panya9575@gmail.com

Thai Political Innovations in the Post-2017 Constitution Era: From Domination to Transformation

Phra Panya Si ngam ^{1*} Phra Surasi Mahapunyo (Kredsawat)²

Phramaha Wutthichai Wutthichayo (Nilthavornkul)³

Abstract

This academic article aims to examine political development and political innovation in Thailand during the period 2017–2025 (B.E. 2560–2568), a time in which Thai politics encountered both significant challenges and new opportunities. The analysis is structured around four main dimensions: (1) popular politics, as reflected in the movements of youth and the general public; (2) innovation in political parties and ideologies, particularly the emergence and roles of new-generation political parties such as the Future Forward Party and the Move Forward Party; (3) progress on issues of rights and equality, including efforts to advance marriage equality legislation, women’s rights, and freedom of expression; and (4) political communication and the use of digital technologies in electoral campaigning and social mobilization.

The findings indicate that, although Thailand continues to face structural political constraints—such as the power of constitutional mechanisms and unelected institutions, as well as the use of laws to restrict freedom of expression—the political innovations that have emerged nonetheless reflect the efforts of civil society and new political parties to bring democracy, human rights, and equality into the mainstream of Thai politics. This article therefore argues that Thai politics during this decade can be characterized as being in a state of “transitional politics” that remains incomplete with future trajectories depending on the dynamics between state power and popular forces in shaping sustainable structural reforms.

Keywords: Political Innovation Political Change Contemporary Thai Politics

¹⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Rayong Buddhist College

* Email: Panya9575@gmail.com

บทนำ

จุดเริ่มต้นของความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีรากฐานมาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มุ่งจัดระเบียบโครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์กร และปรับสมดุลสัมพันธภาพระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์บ้านเมือง โดยเน้นการสร้างกลไกตรวจสอบเพื่อควบคุมการใช้อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทว่าในทางปฏิบัติ กระบวนการจัดทำกฎหมายสูงสุดฉบับนี้ได้ส่งผลกระทบต่อหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำจากการรับรองสิทธิไปสู่การกำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐแทน ซึ่งลดทอนบทบาทความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของปวงชนและทำให้สิทธิที่เกี่ยวข้องต้องพึ่งพากลไกของรัฐเป็นสำคัญ สภาพการณ์นี้สะท้อนถึงพลวัตทางการเมืองที่ผันแปรตามเงื่อนไขความต้องการของสังคมและสิ่งแวดล้อม (พิเชฐ ศรีหาล้า, 2562) อันนำไปสู่แนวทางใหม่ที่สัมพันธ์กับบริบทเศรษฐกิจและสังคมที่มีพื้นฐานมาจากการพัฒนาทางการเมืองในเชิงภูมิศาสตร์และการกิจของระบบ (แทนคุณ จิตต์อิสระ, 2564)

พลวัตที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อนโยบายสาธารณะ (ธนกฤต โพธิ์เงิน, 2567) โดยเฉพาะนวัตกรรมเชิงตรวจสอบในมาตรา 219 ที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระกำหนดมาตรฐานจริยธรรมบังคับใช้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง พร้อมด้วยมาตรา 220 และมาตรา 221 ที่วางกรอบความร่วมมือระหว่างองค์กรอิสระ ดังนั้นกลไกเหล่านี้ถูกวิจารณ์ว่าสร้างข้อจำกัดในการตอบสนองเจตจำนงของประชาชน เนื่องจากขาดจุดเชื่อมโยงกับฐานอำนาจของปวงชน ดังที่ปรากฏในการโอนย้ายสิทธิผู้บริโภคมาเป็นหน้าที่ของรัฐซึ่งเปลี่ยนสถานะประชาชนจากผู้ทรงสิทธิโดยตรงเป็นเพียงผู้รอรับบริการจากรัฐ การจัดการภายใต้อำนาจองค์กรอิสระที่ขาดความยึดโยงกับประชาชนจึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการตรวจสอบอำนาจรัฐให้ตรงตามเจตจำนงที่แท้จริงของสังคม

การคุ้มครองสิทธิ รัฐธรรมนูญมาตรา 4 มาตรา 25 มาตรา 26 และ มาตรา 27 ยังคงรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม แต่มีการกำหนดเงื่อนไขเรื่องความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยเป็นข้อจำกัดในการใช้สิทธิ ซึ่งเมื่อประกอบกับนวัตกรรมในหมวดฝ่ายนิติบัญญัติ โดยเฉพาะมาตรา 83 ถึง มาตรา 91 ที่กำหนดระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมและการคำนวณสัดส่วน ส.ส. ที่ซับซ้อน ได้ส่งผลให้เกิดความกระจัดกระจายของพรรคการเมืองและลดทอนความเข้มแข็งของฝ่ายตัวแทนประชาชน อีกทั้งนวัตกรรมในการได้มาซึ่งวุฒิสภามาตรา 107 ที่ใช้ระบบเลือกกันเองในหมู่ผู้สมัคร ยิ่งสร้างสถานะที่องค์กรนิติบัญญัติขาดความเชื่อมโยงโดยตรงกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

บทความวิชาการนี้จึงต้องการนำเสนอพัฒนาการและนวัตกรรมทางการเมืองไทยผ่านมิติภาคประชาชน พรรคการเมือง สิทธิความเท่าเทียม และเทคโนโลยีดิจิทัลในช่วงปี พ.ศ. 2560–2568 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อชี้ให้เห็นสถานะการเปลี่ยนผ่านจากโครงสร้างการครอบงำทางกฎหมายไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองต่อเจตจำนงของสังคมสมัยใหม่

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและความหมายของนวัตกรรมการเมือง

นวัตกรรมการเมือง เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรูปแบบใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดกระบวนการทางการเมืองในรูปแบบที่หลากหลาย (สุนทร ธนศิลป์พิชิต และคณะ, 2564) การดำเนินงานด้านนวัตกรรมนั้นผูกพันอย่างแนบแน่นกับการบริหารจัดการความเสี่ยงและการยอมรับในโอกาสที่อาจเกิดความล้มเหลว ด้วยเหตุนี้เมื่อพิจารณาภายใต้บริบทของระบบบริหารราชการแผ่นดิน กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมจึงมักถูกมองว่าเป็นเรื่องที่แปลกแยกไปจากแนวคิดและวิธีปฏิบัติงานพื้นฐานภายในภาครัฐ สภาวะการดังกล่าวนับเป็นความท้าทายที่สำคัญ ซึ่งหากสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดนี้ได้ นวัตกรรมย่อมมีพื้นที่และช่องทางที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนผลลัพธ์ให้เกิดขึ้นจริง นวัตกรรมได้ถือเป็นกระบวนการที่มีพลวัตสูงซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโดยรวมของรัฐบาล เริ่มตั้งแต่การระบุประเด็นปัญหาและความท้าทาย การพัฒนากระบวนการใหม่เชิงสร้างสรรค์ ไปจนถึงการคัดเลือกและประยุกต์ใช้แนวทางแก้ไขปัญหารูปแบบใหม่ ดังนั้นคุณลักษณะพื้นฐานของนวัตกรรมจึงมีความสอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกระบวนการปฏิรูปในภาพรวมเป็นสำคัญ (Matei et al., 2016)

ลักษณะสำคัญของนวัตกรรมการเมืองสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบหลัก 4 ประการ

โดยมีรายละเอียดที่เชื่อมโยงกันคือ นวัตกรรมการเมืองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ ความใหม่ (Novelty) ซึ่งหมายถึงการสร้างสรรค์สิ่งที่มีความแตกต่างไปจากโครงสร้างหรือวิธีการดำเนินงานแบบเดิมที่มีอยู่ (ปวิณ ชีवालพงศ์พันธ์, 2564) ความใหม่นี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพื่อความทันสมัย แต่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแก้ปัญหา (Problem-solving) โดยเฉพาะการตอบโต้ภัยความท้าทายหรือข้อจำกัดของระบบการเมือง เช่น การจัดการปัญหาคอร์รัปชันหรือการสร้างเสถียรภาพให้แก่รัฐบาล (McCargo, 2021) และกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การแก้ปัญหาดังกล่าวบรรลุผลคือ การมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้ภาคพลเมืองเข้ามามีบทบาททั้งในทางตรงและทางอ้อมเพื่อกำหนดทิศทางทางการเมืองของประเทศ (Human Rights Watch, 2023) โดยในปัจจุบันกระบวนการเหล่านี้ถูกผลักดันให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้นผ่าน การใช้เทคโนโลยี (Technology-driven) โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และแพลตฟอร์มดิจิทัลหลากหลายรูปแบบเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ (Techsauce, 2023)

สรุป นวัตกรรมการเมืองหมายถึงการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมทางการเมืองด้วยวิธีการ กลไก และกลไกสมัยใหม่ทั้งในระดับรัฐ พรรคการเมือง และภาคประชาชน เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล ความหมายดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า นวัตกรรมการเมืองมิใช่เพียงการสร้าง “สิ่งใหม่” ทางโครงสร้าง แต่ยังครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม

นวัตกรรมทางการเมืองเชิงโครงสร้าง

หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การเมืองไทยได้เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างสำคัญ รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นผลผลิตจากบริบทหลังรัฐประหาร 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้าง “เสถียรภาพทางการเมือง” และป้องกันไม่ให้พรรคการเมืองใดผูกขาดอำนาจเหมือนที่ผ่านมา (Connors, 2021; McCargo, 2021)

1. บทบาทของวุฒิสภา (ส.ว.)

รัฐธรรมนูญ 2560 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา 250 คน มาจากการแต่งตั้งโดย คสช. และมีอำนาจร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกนายกรัฐมนตรีในช่วงเปลี่ยนผ่าน 5 ปีแรก (Manorom, 2020) การออกแบบเช่นนี้ถูกอธิบายว่าเพื่อสร้างความต่อเนื่องทางการเมือง แต่ถูกวิพากษ์อย่างกว้างขวางว่าเป็นการลดทอนเจตจำนงของประชาชน และทำให้การเมืองไทยยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มอำนาจรัฐประหาร (Chambers, 2023)

2. การจัดตั้ง Strategic Transformation Office (STO)

ในปี 2561 มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ หรือ Strategic Transformation Office (STO) ทำหน้าที่เชื่อมโยงหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีอำนาจเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ (สำนักงานปฏิรูปเชิงยุทธศาสตร์ (STO), 2562) แม้จะถูกวิจารณ์ว่าทำให้ระบบการเมืองแข็งทื่อ แต่ก็ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ของกลไกการเมืองไทย

3. Soft Power และการเมืองเชิงวัฒนธรรม

ในปี 2566 รัฐบาลได้จัดตั้ง “คณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติ” โดยมีเป้าหมายผลักดันศักยภาพด้านวัฒนธรรม อาหาร ดนตรี และศิลปะไทย เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันและอิทธิพลบนเวทีโลก (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติ, 2566) การผลักดัน Soft Power ผ่านโครงสร้างรัฐอย่างเป็นระบบ ถือเป็นขบวนการขยายมิติของ “นวัตกรรมทางการเมือง” ให้ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจและการทูตวัฒนธรรม ซึ่งกลไก Soft Power ภายใต้การกำกับของรัฐสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการปรับตัวของนวัตกรรมทางการเมืองไทยที่มุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์และมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านทุนทางวัฒนธรรม โดยนวัตกรรมดังกล่าวกลับปรากฏลักษณะที่ย้อนแย้งในตัวเองระหว่างการพยายามเปิดกว้างทางเศรษฐกิจสร้างสรรคกับการคงไว้ซึ่งโครงสร้างอำนาจที่เข้มงวดในมิติทางการเมือง แม้รัฐจะพยายามใช้กลไกสมัยใหม่ เพื่อดึงดูดความเชื่อมั่นจากนานาชาติ หากโครงสร้างพื้นฐานทางการเมืองยังคงติดหล่มอยู่กับกลไกการใช้อำนาจที่ขาดความยืดหยุ่นและการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย นวัตกรรมเหล่านี้อาจเป็นเพียงเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมเชิงสัญลักษณ์ มากกว่าจะเป็นการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจเพื่อประโยชน์ของประชาชน

ซึ่งจะเห็นได้ว่า นวัตกรรมทางการเมืองเชิงโครงสร้างของไทยภายหลักรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายใต้กรอบที่มุ่ง “จำกัด” และ “ควบคุม” การเมืองในระบบมากกว่าการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยโครงสร้างใหม่สำคัญที่ถูกออกแบบขึ้น ได้แก่

1. **ระบบรัฐสภาแบบลูกผสม** การจัดให้มีสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จำนวน 250 คนที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรัฐประหาร เพื่อมีอำนาจร่วมเลือกนายกรัฐมนตรีกับสภาผู้แทนราษฎร
2. **การเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMP)** ที่เน้นการลดบทบาทพรรคใหญ่ และเปิดช่องให้พรรคการเมืองจำนวนมากกระจายเสียง ทำให้รัฐบาลผสมมีเสถียรภาพต่ำ
3. **องค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญ** ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบและวางบรรทัดฐานทางกฎหมาย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มการเมือง ดังเช่นกรณีที่ผ่านมาในการใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยคดีความทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนนโยบายของพรรคการเมืองหนึ่ง
4. **การใช้กฎหมายความมั่นคงและกฎหมายพิเศษ** เช่น มาตรา 112 และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน

ตารางที่ 1 สรุปนวัตกรรมทางการเมืองไทย (2560–2568)

มิติการเมือง	นวัตกรรมเชิงโครงสร้างของรัฐ	นวัตกรรมจากภาคประชาชน
สถาบันการเมือง	วุฒิสภาแต่งตั้ง 250 คน มีสิทธิเลือกนายกฯ	พรรคอนาคตใหม่ → พรรคก้าวไกล เสนอการเมืองเชิงอุดมการณ์
ระบบเลือกตั้ง	ระบบจัดสรรปันส่วนผสม (MMP) เพื่อลดอำนาจพรรคใหญ่	การใช้แคมเปญออนไลน์ TikTok/โซเชียล สร้างการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่
กลไกตรวจสอบ	ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระใช้ยุบพรรค/ตัดสิทธิทางการเมือง	การผลักดันให้ปฏิรูประบบตุลาการ-องค์กรอิสระ
กฎหมายและความมั่นคง	ใช้ ม.112 และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ จำกัดเสรีภาพการแสดงออก	การชุมนุมคนรุ่นใหม่ (2563–2565) เรียกร้องเสรีภาพและการแก้ไข ม. 112
สิทธิและความเท่าเทียม	รัฐชะลอการปฏิรูปสิทธิสตรีและเพศหลากหลาย	การผลักดัน “สมรสเท่าเทียม” และสิทธิความหลากหลายทางเพศจนเข้าสู่ร่างกฎหมาย
Soft Power & ภาพลักษณ์	การใช้ Thailand 4.0 และนโยบายดิจิทัลจากบนลงล่าง	การสร้างกระแส Soft Power จากประชาชน เช่น เพลง การ์ตูน ศิลปะ ใช้เป็นสื่อการเมือง

ตารางที่ 1 ช่วยให้เห็นความซับซ้อนของการเมืองไทยยุคหลังรัฐธรรมนูญ 2560 ที่มีโครงสร้างรัฐพยายามรักษาอำนาจผ่าน ส.ว. ระบบ MMP และการควบคุมทางกฎหมาย ในขณะเดียวกัน การเมืองภาคประชาชนตอบโต้ผ่านแนวคิดอุดมการณ์ พรรคการเมืองใหม่ และการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิและความเท่าเทียม โดยเฉพาะด้าน LGBTQ+ ที่เปลี่ยนจากการผลักดันในพื้นที่สาธารณะมาสู่กฎหมายในระบบอย่างประวัติศาสตร์

สรุป “นวัตกรรมเชิงโครงสร้าง” ที่เกิดขึ้นหลังปี 2560 เป็นนวัตกรรมที่ออกแบบโดยรัฐเพื่อคงการครอบงำทางการเมืองมากกว่าการเปิดพื้นที่เสรีภาพ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ได้กระตุ้นให้เกิด “นวัตกรรมจากภาคประชาชน” เช่น พรรคการเมืองใหม่ ขบวนการเคลื่อนไหวออนไลน์ และการผลักดันประเด็นสิทธิและความเท่าเทียม ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงการต่อสู้ระหว่าง “โครงสร้างที่พยายามรักษาอำนาจ” กับ “พลังทางสังคมที่ต้องการเปลี่ยนแปลง”

นวัตกรรมทางการเมืองและอุดมการณ์

ความพยายามในการนำแนวคิดนวัตกรรมมาปรับใช้ในมิติทางการเมือง หรือที่เรียกว่านวัตกรรมทางการเมือง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ทั้งในด้านโครงสร้างและนโยบายสาธารณะ ในปัจจุบันภาครัฐมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องยกระดับนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี แม้ว่านวัตกรรมในภาครัฐจะสามารถสร้างมูลค่าและตอบโจทย์ผู้บริโภคได้อย่างเป็นรูปธรรมผ่านระบบออนไลน์และการเงินดิจิทัล แต่นวัตกรรมในภาคการเมืองกลับมีความซับซ้อนกว่า เนื่องจากเป็นเรื่องของการค้นหากระบวนการใหม่ที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของพลเมือง การก้าวข้ามกรอบความคิดเดิมเพื่อเปิดรับแนวคิดและเทคโนโลยีจึงเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง (ชนกฤต โพธิ์เงิน, 2567)

นวัตกรรมทางการเมืองในมิตินี้จึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการเมืองไปสู่ทิศทางใหม่ หรือการยกเลิกกระบวนการแบบเดิมที่ล้าสมัยเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสังคมทางการเมืองที่สอดคล้องกับยุคสมัย (พระครูสุภัททกิจจานุการ และคณะ, 2567) ดังจะเห็นได้จากพลวัตของพรรคการเมืองในปัจจุบันที่มีการปรับเปลี่ยนอุดมการณ์และวิธีการทำงานอย่างเห็นได้ชัด ตัวอย่างเช่นพรรคก้าวไกลที่นำเสนอวิธีการสื่อสารและการเข้าถึงพลเมืองในรูปแบบใหม่ที่ส่งผลลัพธ์เหนือความคาดหมาย หรือพรรคเพื่อไทยที่ดำเนินโครงการ The Change Maker ซึ่งเป็นความพยายามในการปฏิรูปองค์กรตนเองภายใต้แนวคิดการเป็นสถาบันการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นสมองของประเทศ โดยเน้นการระดมสรรพกำลังจากผู้มีประสบการณ์และคนรุ่นใหม่เพื่อสร้างนโยบายที่ตอบโจทย์มหาวินาทีในศตวรรษที่ 21 ทั้งในมิติการเมืองที่ติดหล่มความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางอุดมการณ์ของพรรคการเมืองยุคใหม่ยังมุ่งเน้นไปที่การตอบโจทย์ความท้าทายจากการเติบโตของเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดขึ้นชั้นไร้ประโยชน์และการตกงานขนานใหญ่ นวัตกรรมทางการเมืองจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การเลือกตั้งหรือการรณรงค์หาเสียง แต่ยังครอบคลุมถึง

การวางยุทธศาสตร์เพื่อสร้างกำลังคนรองรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต ดังจะเห็นได้จากการขยับตัวของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลอย่างพรรคภูมิใจไทยผ่านบทบาทของกระทรวงมหาดไทยและการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่มุ่งเน้นการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมเคมีคอนดักเตอร์ ยานยนต์ไฟฟ้า และปัญญาประดิษฐ์ (สำนักข่าวไทย, 2567)

สรุปได้ว่า นวัตกรรมทางพรรคการเมืองและอุดมการณ์ภายใต้บริบทไทยปัจจุบัน คือการพยายามเชื่อมโยงระหว่างการรักษาฐานอุดมการณ์ประชาธิปไตยเข้ากับการบริหารจัดการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พรรคการเมืองจึงต้องทำหน้าที่เป็นมากกว่าเพียงตัวแทนในการใช้อำนาจ แต่ต้องแปรสภาพเป็นพื้นที่แห่งนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของประเทศผ่านกลไกสมัยใหม่

นวัตกรรมจากพรรคการเมือง

1. พรรคการเมืองกับสื่อดิจิทัล

กระบวนการสื่อสารอุดมการณ์และนโยบายหลักอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพรรคการเมือง โดยอาศัยการถ่ายทอดสารผ่านบุคลากรระดับบริหารและผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ความสำเร็จของการสื่อสารในมิตินี้จำเป็นต้องบูรณาการผ่านช่องทางที่หลากหลาย ทั้งสื่อดั้งเดิม สื่อท้องถิ่น และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างกระแสตามแนวทางอุดมการณ์และรักษาความเข้มแข็งของฐานเสียงเดิมไว้ สำหรับพรรคการเมืองขนาดใหญ่ การรักษาฐานเสียงเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการคว้าชัยชนะภายใต้กติกาการเลือกตั้งที่เปลี่ยนแปลงไป พรรคจึงจำเป็นต้องยกระดับการสื่อสารผ่านพื้นที่ดิจิทัลเพื่อรองรับเงื่อนไขการเลือกตั้ง เช่น ระบบบัตรเลือกตั้งใบเดียวหรือการลงคะแนนเสียงนอกเขต การวางกลยุทธ์สื่อสารออนไลน์ต้องถูกออกแบบให้สอดคล้องกับแนวคิดการตลาดการเมืองและจุดยืนทางอุดมการณ์อย่างเป็นเนื้อเดียวกัน โดยเฉพาะการพัฒนาเนื้อหาให้มีความเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้ในแต่ละแพลตฟอร์ม หัวใจสำคัญของการสื่อสารยุคใหม่คือการผลิตเนื้อหาที่เข้าใจง่าย กระชับ และสร้างสรรค์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตอบรับเชิงรุกในระดับสูง นำไปสู่การส่งต่อข้อมูลจนกลายเป็นกระแสสังคมที่ทรงพลัง กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตัวพรรคและผู้สมัครเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างพื้นที่ในใจของกลุ่มเป้าหมายอย่างเบ็ดเสร็จ เพื่อสกัดกั้นไม่ให้พรรคคู่แข่งก้าวเข้ามาเป็นตัวเลือกทางการเมืองได้ (สุเมธ ตั้งประเสริฐ, 2565)

2. Crowdfunding และความโปร่งใสทางการเงิน

กรณีของพรรคอนาคตใหม่เป็นผู้นำบุกเบิกการใช้ Crowdfunding ในการระดมทุน เช่น การขายพันธบัตรพรรค และการรับบริจาคออนไลน์ ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ช่วยสร้างความโปร่งใส ลดการพึ่งพาผู้สนับสนุนรายใหญ่ และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของทางการเมืองแก่ประชาชน (The Standard, 2023)

3. การใช้ Big Data และ AI

การเลือกตั้งปี 2566 แสดงให้เห็นการนำ Big Data และ AI มาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พรรคการเมืองใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดกลยุทธ์หาเสียงและนโยบายให้ตรงกับความต้องการของประชาชน (ประชาไท, 2566) สิ่งนี้สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยสู่ยุค “Data-driven Politics”

สรุป นวัตกรรมการเมืองไทยในช่วง 2560–2568 แสดงให้เห็นถึงสองกระแสคู่ขนาน ด้านหนึ่งคือนวัตกรรมเชิงโครงสร้าง ที่รัฐออกแบบเพื่อจำกัดการเมือง เช่น ระบบเลือกตั้งและวุฒิสภาแต่งตั้ง อีกด้านหนึ่งคือ นวัตกรรมเชิงดิจิทัล ที่พรรคการเมืองและภาคประชาชนสร้างขึ้นเพื่อตอบโต้ข้อจำกัดดังกล่าว เช่น สื่อดิจิทัล Crowdfunding และ E-Petition ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่า การเมืองไทยหลังรัฐธรรมนูญ 2560 ไม่ได้หยุดนิ่ง แต่กลับอยู่ในภาวะนวัตกรรมการเมืองสองระบบ (dual-track political innovation) ที่จะกำหนดทิศทางทางการเมืองไทยในอนาคต

นวัตกรรมด้านสิทธิและความเท่าเทียม

อีกหนึ่งมิติสำคัญของการเมืองไทยในช่วงปี 2560–2568 คือการเปลี่ยนผ่านในเรื่อง สิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และการยอมรับความหลากหลาย ซึ่งสะท้อนถึงแรงกดดันจากสังคมพลเมืองและความเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่

1. กฎหมายสมรสเท่าเทียม

ในปี 2566 รัฐบาลไทยประกาศเดินหน้านำร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม (Marriage Equality Bill) ซึ่งเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถสมรสได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย (บางกอกโพสต์, 2566) ความเคลื่อนไหวนี้ถือเป็นนวัตกรรมทางการเมืองและกฎหมายที่สำคัญ เพราะเป็นการขยายสิทธิพลเมืองให้กับชุมชน LGBTQ+ ซึ่งในอดีตแทบไม่เคยได้รับการรับรองจากรัฐ (Human Rights Watch, 2023)

2. การผลักดันสิทธิสตรีและความเท่าเทียมทางเพศ

ช่วงปี 2560–2568 การเมืองไทยเห็นการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนราษฎร และการถกเถียงเกี่ยวกับสิทธิด้านแรงงาน มาตรการคุ้มครองผู้หญิงจากความรุนแรง รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง (UN Women, 2021) สิ่งนี้ถือเป็นการพัฒนาที่สะท้อนการขยับตัวของสังคมไทยเข้าสู่การเมืองแบบครอบคลุม (inclusive politics) มากขึ้น

3. สิทธิในการแสดงออกและการเคลื่อนไหวทางสังคม

แม้จะยังมีข้อจำกัดจากกฎหมายความมั่นคงและมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา แต่การชุมนุมของเยาวชนและประชาชนระหว่างปี 2563–2565 ได้แสดงให้เห็นการผลักดันสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพทางการเมือง (Amnesty International, 2021) ซึ่งก่อให้เกิดแรงกดดันต่อรัฐไทยในการพิจารณาปรับกฎหมายและมาตรการนานาประการ

สรุป นวัตกรรมด้านสิทธิและความเท่าเทียมในช่วงหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มีความโดดเด่นอย่างมาก โดยเฉพาะการผลักดันให้ประเด็นสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคทางเพศเข้าสู่กระแสหลักทางการเมือง พรรคการเมืองรุ่นใหม่อย่างอนาคตใหม่และก้าวไกลมีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายกฎหมายสมรสเท่าเทียมและการปกป้องสิทธิของกลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) ควบคู่กับการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนและเครือข่ายเยาวชนซึ่งได้สร้างแรงกดดันต่อรัฐและสังคมให้ยอมรับคุณค่าความหลากหลายมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงการก้าวข้ามข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของการเมืองไทยแบบอนุรักษ์นิยม และทำให้สิทธิและความเท่าเทียมกลายเป็นวาระทางการเมืองที่ไม่อาจมองข้ามได้ในสังคมประชาธิปไตยร่วมสมัย

นวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและเทคโนโลยีดิจิทัล

เทคโนโลยีดิจิทัลและโซเชียลมีเดียได้เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางการเมืองไทยอย่างลึกซึ้งในช่วงปี 2560–2568 โดยไม่เพียงแต่เป็นช่องทางสื่อสาร แต่ยังกลายเป็นเครื่องมือสร้างแรงกดดันต่อรัฐและพรรคการเมือง

นวัตกรรมการสื่อสารนับเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย ท่ามกลางการพัฒนาเทคโนโลยีที่รุดหน้าอย่างรวดเร็วส่งผลให้การสื่อสารก้าวข้ามขีดจำกัดแบบเดิมไปสู่ความทันสมัยและเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง ในอดีตการสื่อสารทางการเมืองมักพึ่งพาการเข้าถึงประชาชนโดยตรงผ่านการหาเสียง การบอกต่อผ่านเสียงตามสาย หรือการณรงค์ในพื้นที่เพื่อกระจายข้อมูลให้ถึงมือพลเมืองให้ได้มากที่สุด ทว่าในปัจจุบันรูปแบบดังกล่าวได้ถูกปรับเปลี่ยนไปสู่การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือการสื่อสารเชิงดิจิทัล ซึ่งเป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และสะดวกสบายผ่านแอปพลิเคชันรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ไพศาล เรืองฤทธิ์ และคณะ, 2568)

การสื่อสารจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญทางการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยทำหน้าที่ถ่ายทอดและขยายแนวความคิดรวมถึงอุดมการณ์ทางการเมืองให้เป็นที่ประจักษ์ (อาลี คาน, 2566) พรรคการเมืองในยุคนี้จึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารดิจิทัลเพื่อถ่ายทอดนโยบายให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ การนำกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบผสมผสานมาประยุกต์ใช้ ทั้งแคมเปญโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และการตลาดทางตรง ควบคู่ไปกับการสร้างภาพลักษณ์ของพรรคผ่านช่องทางที่สอดคล้องกับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของประชาชน ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนให้แน่นแฟ้นขึ้นเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้เกิดการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในเชิงโต้ตอบผ่านกลไกการสื่อสารที่โปร่งใส

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หรือเอไอได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของการเลือกตั้งทั่วโลกไปอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะตั้งแต่ปี 2012 เป็นต้นมา แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ Facebook, X และ YouTube ได้ขยายบทบาทจากการเป็นเพียงช่องทางสื่อสารไปสู่พื้นที่ทางกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อผลการเลือกตั้ง (Kumar et al., 2025) นวัตกรรมเหล่านี้บีบบังคับให้สื่อต้องให้ความสำคัญกับยอดการเข้าชมมากกว่า

เนื้อหาเชิงลึก ซึ่งเมื่อผสมผสานกับสภาวะความแตกแยกทางความคิดในสังคม สื่อสังคมออนไลน์จึงอาจกลายเป็นพื้นที่ที่สะท้อนทั้งโอกาสในการสร้างส่วนร่วมและผลกระทบทางอ้อมที่ส่งผลต่อคุณภาพของข้อมูลข่าวสารในระยะยาว

โดยสรุป นวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและเทคโนโลยีดิจิทัลคือตัวกลางเชิงยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงที่ช่วยลดระยะห่างระหว่างภาคการเมืองและประชาชน ทำให้การกระจายอุดมการณ์และการรับฟังเสียงของพลเมืองทำได้แบบทันท่วงที แม้ความก้าวหน้าของปัญญาประดิษฐ์และสื่อสังคมออนไลน์จะสร้างความท้าทายใหม่ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา แต่หากพรรคการเมืองสามารถบริหารจัดการเครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างสร้างสรรค์ ย่อมเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่กระบวนการประชาธิปไตยในโลกยุคใหม่

นวัตกรรมจากภาคประชาชน

1. Social media และการเคลื่อนไหวออนไลน์ ตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา ภาคประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ได้ใช้ Social Media เป็นพื้นที่ทางการเมือง เช่น การใช้แฮชแท็ก #เยาวชนปลดแอก, #ม็อบ 2563, #whatshappeninginthailand เพื่อสร้างแรงกดดันต่อรัฐ (Human Rights Watch, 2023) รูปแบบนี้ถือเป็นนวัตกรรมการเคลื่อนไหวใหม่ ที่สามารถสร้างวาระทางการเมืองโดยไม่ต้องพึ่งพาพรรคการเมือง

2. E-Petition และการเข้าชื่อออนไลน์ รัฐสภาไทยเปิดระบบ E-Petition ให้ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือเสนอเรื่องต่อรัฐสภาผ่านช่องทางออนไลน์ ถือเป็นกาเปิดพื้นที่ใหม่ของ “e-Participation” ที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงการเมืองโดยตรง (Techsauce, 2023)

3. Open Data และการตรวจสอบ องค์กรภาคประชาชนและสื่อมวลชนเริ่มใช้ข้อมูลเปิด (Open Data) ในการตรวจสอบการใช้งบประมาณและการทำงานของรัฐบาล เช่น เว็บไซต์ “ThaiBudget” และแพลตฟอร์มข้อมูลเลือกตั้ง ทำให้การเมืองไทยโปร่งใสขึ้น แม้ยังมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงข้อมูล

สรุป นวัตกรรมจากภาคประชาชนในช่วงปี 2560–2568 เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายออนไลน์ เพื่อขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมือง สร้างการตรวจสอบอำนาจรัฐ และผลักดันให้การเมืองไทยโปร่งใสมากขึ้น

บทสรุปและข้อสังเกตเชิงวิพากษ์

การเมืองไทยในช่วงปี 2560–2568 แสดงให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของ “นวัตกรรมทางการเมือง” หลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเมืองภาคประชาชน การเมืองเชิงอุดมการณ์ การเคลื่อนไหวด้านสิทธิและความเท่าเทียม ไปจนถึงการสื่อสารทางการเมืองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ทางการเมืองไทยที่ไม่หยุดนิ่ง

พลวัตความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังคงเผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทายในหลายมิติ โดยเฉพาะสถานะเผชิญหน้าระหว่างขบวนการภาคประชาชนกับกลไกอำนาจรัฐที่นำกฎหมายด้านความมั่นคงมาใช้เป็นเครื่องมือควบคุมการแสดงออกทางการเมือง นอกจากนี้ โครงสร้างตามรัฐธรรมนูญที่ยังคงรักษาสถานะอำนาจ

ของสถาบันที่ขาดความยืดหยุ่นกับการเลือกตั้งยังเป็นปัจจัยที่สร้างความไม่แน่นอนทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนความท้าทายในการแสวงหาจุดสมดุลระหว่างการเคลื่อนไหวผ่านภาคประชาสังคมกับการขับเคลื่อนเชิงนโยบายในระบบรัฐสภาเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง

กล่าวโดยสรุป นวัตกรรมทางการเมืองไทยในยุคหลัง 2560 แม้จะเปิดพื้นที่ใหม่ให้กับสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ก็ยังอยู่ท่ามกลางข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและแรงต้านจากอำนาจดั้งเดิม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเมืองไทยกำลังอยู่ในช่วง “เปลี่ยนผ่าน” ที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ (transitional politics) และทิศทางในอนาคตจะขึ้นอยู่กับความสามารถของภาคการเมืองและภาคประชาชนในการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่ยั่งยืน

องค์ความรู้จากการศึกษา

1. โครงสร้างรัฐธรรมนูญและการเมืองเชิงครอบงำ

การออกแบบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 แสดงให้เห็นถึงกลไกการสืบทอดอำนาจของชนชั้นนำผ่านวุฒิสภาแต่งตั้งองค์กรอิสระ และระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ

2. การเกิดขึ้นของนวัตกรรมทางพรรคการเมืองและอุดมการณ์

พรรคการเมืองรุ่นใหม่ เช่น พรรคอนาคตใหม่และพรรคก้าวไกล ได้สร้างนวัตกรรมทางการเมืองโดยเสนออุดมการณ์ก้าวหน้า เน้นการปฏิรูปโครงสร้างรัฐ และนำประเด็นสิทธิเสรีภาพเข้าสู่กระแสหลักทางการเมือง

3. นวัตกรรมด้านสิทธิและความเท่าเทียม

การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคทางเพศ โดยเฉพาะการผลักดันสมรสเท่าเทียม และการคุ้มครองสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+ ได้ทำให้ประเด็นสิทธิและความหลากหลายกลายเป็นวาระการเมืองสำคัญที่สังคมไทยไม่อาจละเลย

4. บทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารการเมืองใหม่

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของทั้งพรรคการเมืองและภาคประชาชน ทำให้เกิดพื้นที่การเมืองรูปแบบใหม่ที่มีการสื่อสารแบบโต้ตอบ สร้างความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองมากขึ้น

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดองค์ความรู้

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปภาพรวม นวัตกรรมทางการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2560–2568 ปรากฏพลวัตสำคัญในลักษณะ นวัตกรรมการเมืองสองระบบ มิติแรกคือนวัตกรรมเชิงโครงสร้างที่ถูกออกแบบผ่านรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีลักษณะมุ่งเน้นการควบคุมและจำกัดอำนาจของภาคการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง ผ่านกลไกวุฒิสภา แต่งตั้ง ระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม และการใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดสถานะของพรรคการเมือง ซึ่งส่งผลให้ประชาชนถูกเปลี่ยนสถานะจากผู้ทรงสิทธิเป็นเพียงผู้รอรับบริการจากรัฐ มิติที่สองคือนวัตกรรมที่อุบัติขึ้นจากภาคประชาชนและพรรคการเมืองรุ่นใหม่เพื่อตอบโต้การครอบงำดังกล่าว โดยมีการนำอุดมการณ์ก้าวหน้ามาผสมผสานกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างพื้นที่ทางการเมืองรูปแบบใหม่ ทั้งการระดมทุนสาธารณะ การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ และการผลักดันประเด็นสิทธิมนุษยชนให้เข้าสู่กระแสหลัก โดยเฉพาะกฎหมายสมรสเท่าเทียมและการยอมรับความหลากหลายทางเพศ บทความนี้จะจึงสรุปว่าการเมืองไทยกำลังอยู่ในสถานะเปลี่ยนผ่านที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งเป็นการต่อสู้อย่างดุเดือดระหว่างโครงสร้างที่พยายามรักษาอำนาจเดิมกับพลังทางสังคมที่ต้องการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อมุ่งไปสู่ประชาธิปไตยแบบสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำเสนอบทความครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากระบวนการผลิตและแพร่กระจายวาทกรรมปลอม หรือปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) ที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในยุคดิจิทัล เพื่อทำความเข้าใจว่าเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ถูกนำมาใช้บิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม หรือสร้างความแตกแยกทางอุดมการณ์ในสังคมไทย
2. ควรมีการศึกษาถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองสู่การสร้างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางการเมืองแบบร่วมสมัย

บรรณานุกรม

- แทนคุณ จิตต์อิสระ. (2564). *นวัตกรรมทางการเมืองภายใต้ยุคเสรีนิยมใหม่: ศึกษาแนวคิด วาทกรรมทางการเมืองเชิงพุทธ* (ดุชนิพนธ์ปริญญาดุชนิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต). RSUIR. <https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/1583>
- ชนกฤต โพธิ์เงิน. (2567). นวัตกรรมการเมืองยุคใหม่ของประเทศไทย: ศึกษาวิเคราะห์จากผลการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 6(1), 168-184.
- บางกอกโพสต์. (19 ธันวาคม 2566). *สภาผู้แทนราษฎรไทยผ่านร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมในการลงมติประวัติศาสตร์*. บางกอกโพสต์. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2689030>.
- ประชาไท. (2566). *AI, Big Data และการเลือกตั้งไทย 2566*. ประชาไท.
- พระครูสุภัททิกิจจานุการ, พิจักษณ์ ฉันทวิริยสกุล, สุขสร ทงที และปรัชญา บุตรสะอาด. (2567). นวัตกรรมสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 25(2), 543-554.
- พิเชฐ ศรีหล้า. (2562). การก้าวของพลวัตการเมืองการปกครองของไทยในยุคหลังรัฐประหาร. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 1(1), 101-115.
- ไพศาล เรืองฤทธิ์, วิทยาธร ท่อแก้ว และกานต์ บุญศิริ. (2568). นวัตกรรมสื่อสารเพื่อการขับเคลื่อนประชาธิปไตยที่ยั่งยืนโดยพรรคการเมืองในยุคดิจิทัล. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 12 (8), 270-282.
- สำนักข่าวไทย. (2567, 17 มิถุนายน). *อนุทิน – ศุภมาส ร่วมแถลงแนวทางการสร้างกำลังคนรองรับกลุ่มอุตสาหกรรมแห่งอนาคต*. สำนักข่าวไทย.
- สำนักงานปฏิรูปเชิงยุทธศาสตร์ (STO). (2562). *รายงานประจำปีการดำเนินงานปฏิรูปเชิงยุทธศาสตร์*. สำนักงาน

สุนทร ธนศิลป์พิชิต, เรื่องฤทธิ์ คงอยู่ และคงฤทธิ์ แข็งแรง. (2564). นวัตกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(2), 248-256.

อาลี คาน. (2566). นวัตกรรมการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองวิถีใหม่. *วารสาร มจร เลย์ ปริทัศน์*, 4(2), 43-53.

Chambers, P. (2023). Thailand's 2023 General Election: The Rise of Move Forward Party. *Contemporary Southeast Asia*, 45(2), 245–269.

Connors, M. K. (2021). Thailand's authoritarian innovations: The 2017 Constitution in comparative perspective. *Asian Studies Review*, 45(1), 1–18.

Human Rights Watch. (2023, December 20). *Thailand: Marriage Equality Bill Advances*.
<https://www.hrw.org/news/2023/12/20/thailand-marriage-equality-bill-advances>

Kumar, I., Parekh, V., & Kumar, N. (2025). The influence of social media on elections: Expenditure, campaign strategies, outcomes, and bias. *Journal of Management and Social Research*, 2(2), 432–450.

Manorom, K. (2020). The 2017 Thai Constitution and the Entrenchment of Military Power. *Journal of Contemporary Asia*, 50(4), 571–590.

Matei, A., Bujac, R., & Matei, L. (2016). Innovation and public reform. *Procedia Economics and Finance*, 39, 761–768.

McCargo, D. (2021). *Future Forward: The Rise and Fall of a Thai Political Party*. Copenhagen: NIAS Press.

Techsauce. (2023, May 17). *TikTok, Big Data, and Thailand's 2023 Election Campaigns*.
<https://techsauce.co/news/thailand-election-digital-campaign>

The Standard. (2023). *Political Innovation and Campaign Financing in Thailand*.
<https://thestandard.co/about/>